

Absztraktok

Antik érmék Tennódzsija Csóbei éremkatalógusában

Lázár Marianna (KRE BTK Japán Tanszék)

Az előadásban bemutatásra kerül Tennódzsija Csóbei japán edo-kori numizmatikus és éremgyűjtő munkássága, különös tekintettel az antik éremgyűjteményére. Az amúgy középkori japán, kínai és vietnámi érmekeket is gyűjtő Tennódzsija ugyan nem volt tudós, de gazdag ószakai kereskedő és pénzváltó család sarjaként számos pénzfajtát megismert munkája során, folyamatos gyűjtéséről pedig már-már tudományos igényű, naplószerű leírást készített az 1680-as és 1710-es évek között. Művét „Kecsó Ruisú” címmel adta ki, ez a kötet tulajdonképpen az első komoly, kézzel írt és illusztrált éremkatalógus volt a szigetországban és nem csak antik japán fizetőeszközöket, de szimbolikus jelentéssel bíró amuletteket és szerencsepénzeket is listáz a kelet-ázsiai térségből. Az előadásban ebből a kötetből fogunk antik témában szemezgetni, illetve röviden megnézzük, hogy Tennódzsija munkája milyen hatással volt a korabeli nyomtatott japán numizmatikai kiadványokra.

Egyiptomtól nyugatra – az ókori Észak-Afrika pénzei a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában

Barna Ferenc (MNM Éremtár)

Ha a Földközi-tenger déli partvidékének ókori numizmatikai anyagára gondolunk, elsőként az egyiptomi Alexandria pénzei juthatnak eszünkbe, esetleg a karthágói és a numida érmék. A térség emlékanyaga azonban ennél – természetesen – változatosabb. Nem csak Kyréné pénzeit kell említenünk, de a mai Líbia és Tunézia partvidékének más ókori városaiban is vertek érmekeket. Ezek közül néhány a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében is megtalálható – előadásomban ezt az anyagcsoportot kívánom bemutatni.

Egy késő római kori éremlelet Algériából – Egy elveszett Vetrano miliarensis nyomában

Szabadváry Tamás (MNM NRI Régészeti Tár)

Az előadás két kisebb kutatási témát dolgoz fel éremtani-kutatástörténeti vonatkozásokkal. A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában egzotikus és egyben egyedülálló kis leletegyüttesnek számít az az öt késő római rézérméből álló lelettöredék, melyet 1928-ban vásárolt meg az intézmény. A kereskedő révén bekerült és állítása szerint Algír, Saint Paul városrészében napvilágot látott anyag eredetileg mintegy 200 darabból állt, melyeket kopottságukra való tekintettel szelektáltak az Éremtár munkatársai. A

második téma Milkovits János (1802–1872) koroncói mű- és éremgyűjtő egykori anyagából származó, ritkaságnak számító Vetrano ezüst miliarensis „útját” mutatja be. A ritka érme a gyűjtő halála után külföldön került eladásra, végül a berlini *Staatliche Museen Münzkabinetjében* nyerte el végső őrzési helyét.

Hogyan váltották fel Victoria istennő alakját az angyalábrázolások az V. századi római pénzérmék hátlapjain?

Sólyom Márk (KJE Történelem Tanszék)

I. Theodosius császár 380. február 28-án adta ki a thesszalonikéi edictumot, amellyel a katolikus keresztény hitet tette meg a Római Birodalom államvallásának. Az érmék hátlapjairól azonban nem tűntek el ezután azonnal a pogány istenségek. A görög-római antikvitás halhatatlanjai közül legtovább Victoria istennő, a győzelem szárnyas perszonifikációja maradt meg az 5. századi érmeképeken. A Roman Imperial Coinage (RIC) ókorkutató numizmatikusai (R. A. G. Carson, J. P. C. Kent, illetve A. M. Burnett), illetve Philip Grierson bizantinológus numizmata is úgy vélik, hogy Victoria alakját az érméken csak az 5. század végén, Anastasius császár (uralk. 491–518) pénzügyi reformjai következtében váltották fel a keresztény jelentéstartalmat hordozó angyalábrázolások, érdemes azonban közelebbről is megvizsgálni az 5. századi fizetőeszközök ikonográfiáját, mivel úgy gondolom, hogy a probléma nem ennyire egyszerű. Az előadás bemutatja azt a körülbelül 100 éven keresztül tartó folyamatos transzformációt, amely során Victoria istennő végül angyalalakká változott a késő ókori pénzérmék hátlapjain.

Római pénzek a hazai Barbaricumból. Kereskedelem, hadizsákmány vagy sarc?

Juhász Lajos (ELTE Régészeti Intézet)

A hazai Barbaricum numizmatikai kutatása Hild Viktor gyűjtésének köszönheti megszületését, de azóta, különösen az elmúlt évtized múzeumbarát fémkeresős tevékenységének köszönhetően megsokszorozódott a rendelkezésre álló anyag. Ennek megfelelően időszerű sok korábbi kérdéskör felülvizsgálata, így a hogyan és miért kerültek a pénzek egy alapvetően nem, vagy nem teljesen monetarizált társadalomhoz. Számos érv szól és szól az invazionista hadizsákmány, a pacifista kereskedelem elmélet mellett, de a sarc teóriát is érdemes felülvizsgálni. Az előadás ennek a vitának az új leletanyag fényében történő felélesztését, mintsem megválaszolását tűzi ki célul.

A Hódmezővásárhely–Aranyági-halom, XIII. bánya lelőhely szarmata sírjainak római érmeanyaga

Ádám Dániel (BTM Aquincumi Múzeum)

A Hódmezővásárhely–Aranyági-halom, XIII. bánya lelőhely szarmata temetője 2016 decembere és 2017 augusztusa között zajlott ásatás eredményeként ismerhettük meg. A lelőhely Hódmezővásárhely térségében helyezkedik el, a megelőző feltárást a 47-es főút építkezési munkálatai kapcsán került sor. A több évszázadon átívelő, összesen 604 temetkezést magába foglaló temető csupán néhány sírral marad el az eddig ismert legnagyobb sírszámú szarmata lelőhelytől, a Madaras-halmoki temetőtől.

Előadásomban a lelőhely érmeanyagát ismertetem, mely az 1–4. századra datálható, számos uralkodóhoz köthető, változatos érmetípusokból áll. Összesen 43 római érme került elő, főként a sírok mellékleteként, ritkábban az eltemetettek viseletének részeként, vagy mint szórvány lelet. Előadásomban kitérek az érmék meghatározására, évszázadonkénti és uralkodónkénti megoszlására, a hozzájuk tartozó sírok datálására és a temetkezési szokásokra.

Üllő 5. és Ecser 7. szarmata lelőhelyek római éremanyaga

Torma Ákos (Szegedi Tudományegyetem, Régészet szak, hallgató)

Az M0-ás autópálya építését megelőző feltárások során látott napvilágot 61 római kori érme Ecser és Üllő határában. Az érmek két szarmata telepről és a hozzájuk tartozó temetőkből kerültek elő. Az éremanyag BA-s szakdolgozatomban történt feldolgozásakor arra lettem figyelmes, hogy az anyag a szarmata Barbaricum eddig is ismert tendenciáiba ugyan többé-kevésbé beleillik, mégis az érmek századonkénti megoszlásában szemmel látható eltérések mutatkoznak. Emellett az érmek között több érdekes példány is volt, mint például egy barbár éremutánszat.

A derecskei denarius lelet

Mester Péter (Déri Múzeum Régészet tár – Vida István (MNM Éremtár)

2018-ban Derecske határában, az OGD Kft gázvezetékének nyomvonalán végzett régészeti feltáráson egy kiemelkedő történeti és régészeti jelentőségű síregyüttes került elő. A síregyüttest nemcsak a római császárkori szarmatáknál nem mindennapos többes (családi) temetkezés rítusa teszi rendkívül különlegessé, hanem a sírba helyezett 18 darabból álló ezüst pénzérme-együttes, melyet eredetileg egy kis, talán textil erszényben tehettek az elhunytak mellé. A pénzeket Hadrianus, Antoninus Pius és Marcus Aurelius császárok alatt verték, de maga a temetkezés az egyéb mellékletek alapján a 3. század végére – 4. századra keltezhető.

Későrómai éremlelet Jászberény – Hajta-halomról

Steuer István (Jász Múzeum, önkéntes) – Vida István (MNM Éremtár)

Az elmúlt évben a Jász Múzeum munkatársai egy késő római éremlelet találtak a Jászberény külterületén fekvő Hajta-halmon. A 32 darab érme egy kis területen szétszórta került elő, egy feltételezett teleptől körülbelül 200 méterre. A pénzeket 341 és 428 között verték, s a leletben egy kivételével csak a legkisebb, AE4-es címletek találhatók meg, az egyetlen AE3-as – a lelet záró érme – pedig lyukasított.

A Jászság kelta érméi

Steuer István (Jász Múzeum, önkéntes)

A késő vaskor tudományos kutatásának a Jászságban több mint 120 éves hagyományai vannak. Az itt élt népek anyagi kultúrájának olyan jeles tárgyi eszközei kerültek ki a földjéből, mint a Jászberény–cserőhalmi ivókürt, vagy az öregerdei övlánc, melyek jelentősége országos szinten is kiemelkedő történeti és művészeti szempontból egyaránt. A számos lelőhely dacára azonban a terület, úgy tűnik, hogy a La Tène kor egyik jellegzetes lelet típusában, érmékben nem bővelkedik. Előadásomban erre a viszonylagos érem szegénység okára keresem a választ, bemutattva az elmúlt évek alatt gyűjtött, vagy magángyűjteményekben felfedezett, a Jászságra és tágabb környezetére jellemző kelta érméket.

Egy késő római földbirtokos Pannoniában? Epipapus ólompecsétjei.

Csáti F. Balázs (MNT) – Vida István (MNM Éremtár)

A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában és egy magyar magángyűjteményben 8-8 római ólomplombát őriznek, amelyeken egy férfi portréja látható, körülötte EPIPAPVS IT felirat. Valamennyi plomba feltehetően egy szerszámmal készült, méretük is hasonló. Az Epipapus nevet nem ismerjük sem antik emlékekről, sem auktorok műveiből, de analógiák alapján megkíséreljük a pecséthasználat helyét és okát meghatározni.